

รัชนิกร จิตรกระจ่าง. (2569). แนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิภา สมบูรณ์, ประ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย วิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด จำนวน 1 คน และข้าราชการครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 34 คน และผู้ปกครอง จำนวน 122 คน รวม 162 คน โดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์เมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ตำแหน่งในการสุ่ม เครื่องมือคือแบบสอบถามแบ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่าย 5) ด้านนโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษา และ 6) ด้านการจัดสื่อ ทรัพยากร และเทคโนโลยี ประกอบกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ข้าราชการครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด และผู้ปกครอง จำนวน 17 คน โดยการเลือกโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ข้าราชการครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด และผู้ปกครอง จำนวน 9 คน และ 2) การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด และข้าราชการครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด จำนวน 8 คนซึ่งไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยใช้

ข้อคำถามแบ่งเป็น 6 ด้านเช่นเดียวกัน ตรวจสอบคุณภาพด้วยเทคนิคสามเส้า และทำการยืนยันและเชื่อมโยงผลและนำเสนอในรูปแบบพรรณานำมาทำเป็นแนวทางต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

1) แนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ข้อมูลเชิงปริมาณมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.26$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มพบว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อการรู้ตลอดชีวิตมีความสอดคล้องกัน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลของการบรรจบกันของข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพในแต่ละด้านเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องและความชัดเจนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทุกด้านมีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อการรู้ตลอดชีวิตและการบรรจบกันของข้อมูลทุกด้าน

3) แนวทางการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ความสำเร็จประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่าย 5) ด้านนโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษา และ 6) ด้านการจัดสื่อ ทรัพยากร และเทคโนโลยี

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติและสร้างประโยชน์ให้กับหน่วยงานและสังคมดังนี้คือ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษควรพัฒนาหลักสูตรรายบุคคล แผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอย่างต่อเนื่อง 2) ปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตวิทยาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย ยืดหยุ่น เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดสรรสื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล อุปกรณ์พื้นฐานเฉพาะประเภทความพิการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับระบบการเรียนรู้สู่มาตรฐาน 3) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องรอบด้าน ภายใต้นโยบายที่ยืดหยุ่นและนำไปปฏิบัติจริง

คำสำคัญ : แนวทางการบริหาร, การบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ, การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Ratchaneekorn Jitkrajang. (2026). **Guidelines for Managing the Special Education Center for Developing Educational Management Capacity toward Lifelong Learning of Trat Special Education Center**. Thesis M.Ed. (Educational Administration). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University. Principal Thesis Advisor: Assistant Professor Dr. Lita Somboon, Ph.D.

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study guidelines for managing the special education center for developing educational management capacity toward lifelong learning of Trat Special Education Center, 2) analyze these guidelines, and 3) propose new synthesized guidelines for the center. A mixed-methods research design was employed. For the quantitative phase, the sample consisted of 162 participants, including five members of the Basic Education Committee, one administrator of Trat Special Education Center, 34 teachers and personnel under the Bureau of Special Education Administration and 122 parents selected using the Krejcie and Morgan's sample size table. Stratified random sampling was applied based on participant roles. The research instrument was a questionnaire covering six domains: 1) curriculum development and instructional management, 2) teachers and educational personnel development, 3) provision of appropriate learning environments, 4) participation of families, communities, and networks, 5) policies and educational management guidelines, and 6) provision of media, resources, and technology for lifelong learning. Data were analyzed using mean scores and standard deviations. For the qualitative component, 17 key informants were selected through purposive sampling. They included: members of the Basic Education Committee, the center administrator, teachers and educational personnel under the Bureau of Special Education Administration and parents. Data were collected included in-depth interviews with nine informants and focus group discussions with eight informants, who were not part of the interview group. Content analysis was conducted based on the same six domains. Data validation employed triangulation techniques, and findings were confirmed, integrated, and synthesized into proposed administrative guidelines.

The results revealed the following: 1) the quantitative findings indicated that the overall guidelines for managing Trat Special Education Center for developing educational management capacity were rated at a high level, with teachers and educational personnel development showing the highest mean score ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.26$), while the qualitative data from interviews and focus groups indicated that all six dimensions were essential for promoting the potential of learners with disabilities toward lifelong learning; 2) the convergence analysis of quantitative and qualitative findings confirmed the consistency and accuracy of the results across all dimensions, demonstrating that each dimension played a crucial role in enhancing the potential of learners with disabilities in achieving lifelong learning; and 3) the synthesized administrative guidelines that led to successful development consist of six key dimensions: (1) curriculum development and instructional management, (2) teacher and educational personnel development, (3) provision of appropriate learning environments, (4) participation of families, communities, and networks, (5) policies and educational management guidelines, and (6) provision of media, resources, and technology.

Based on the research findings, the study identified actionable knowledge and recommendations that could be applied to benefit both the organization and society. The findings suggested that: (1) Special Education Centers should continuously develop individualized curricula and Individualized Education Plans (IEPs) based on accurate developmental data; (2) physical and psychological environments should be enhanced to provide safe, flexible, and learning-conducive spaces, while instructional media, digital technologies, and rehabilitation equipment tailored to specific types of disabilities should be effectively provided to enhance the quality and standards of learning systems; and (3) continuous and comprehensive professional development for teachers and personnel should be promoted under flexible and practice-oriented policies.

Keywords : Management Guidelines, Special Education Center Management, Development of Educational Management Capacity, Lifelong Learning